

**Lectoraat Architectuur
Lectoraat Stedenbouw
Lectoraat Landschapsarchitectuur**

**Academie van Bouwkunst Amsterdam
Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten**

*Verlag van de visitatie op
21 november 2019*

Colofon

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
Waterlooplein 211-213
1011 PG Amsterdam

Onderzoekseenheid:
Lectoraat Architectuur
Lectoraat Stedenbouw
Lectoraat Landschapsarchitectuur
Academie van Bouwkunst Amsterdam
Locatie: Amsterdam

Visitatiecommissie:
Raoul van Aalst, voorzitter
Eric Luiten, deskundige
Petra Brouwer, deskundige
Jesseka Batteau, secretaris

De visitatie is uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van:
AeQui Nederland
Vlindersingel 220
3544 VM Utrecht
www.AeQui.nl

Dit document laat zich het beste dubbelzijdig afdrukken.

Inhoudsopgave

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Inleiding	6
1. Onderzoeksprofiel en onderzoeksprogramma	8
2. Organisatie	11
3. Standaard voor onderzoek	15
4. Impact van het onderzoek	18
5. Kwaliteitszorg	21
Bijlagen	23
Bijlage 1 Visitatiecommissie	24
Bijlage 2 Programma visitatie	25
Bijlage 3 Bestudeerde documenten	26

Conclusies en aanbevelingen

Op 21 november 2019 is de onderzoekseenheid van de Academie van Bouwkunst Amsterdam, bestaande uit drie lectoraten en onderdeel van Amsterdam Hogeschool voor de Kunsten, gevisiteerd door een commissie van AeQui. De commissie beoordeelt de onderzoekseenheid in zijn geheel als **goed**.

Onderzoeksprofiel en -programma

De commissie beoordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie deze standaard als **goed**. Zij kwalificeert de onderzoeksprofielen en – programma's van de lectoraten binnen de onderzoeksgroep als zeer ambitieus, relevant en geëngageerd, gevoed door en gericht op urgente maatschappelijke thema's die betrekking hebben op de drie disciplines: architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur. De commissie prijst de vitaliteit, gedrevenheid en deskundigheid van de onderzoeksgroep en stelt vast dat de drie lectoraten, binnen een overkoepelend thema, een duidelijk eigen profiel hebben met uitdagende en zeer actuele onderzoeksprogramma's.

Organisatie

De commissie beoordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie deze standaard als **goed**. Zij heeft veel bewondering voor wat de onderzoeksgroep in de afgelopen periode heeft weten te realiseren en prijst de effectieve en productieve manier waarop de onderzoekseenheid mensen en middelen heeft ingezet. Dankzij een rijke schakering aan productieve samenwerkingsverbanden met onderzoeken en professionele partners in het domein en de verbinding met het onderwijs is de onderzoeksgroep in staat om relevante en uitdagende onderzoeksprojecten uit te voeren.

Geëxpliciteerde standaard voor onderzoek

De commissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie deze standaard als **goed**. Zij heeft kunnen vaststellen dat de onderzoeksprojecten van de onderzoeksgroep tegemoetkomen aan de eisen die binnen het kennisdomein en vakgebied gelden. De commissie heeft een brede waaier aan kwalitatief hoogstaande producten gezien en is

positief over de manier waarop ontwerpend onderzoek aansluiten bij de vraagstukken en thema's die in het domein spelen. De nauwe samenwerkingsverbanden met partners in het kennisdomein en beroepenveld garanderen dat de kwaliteit van onderzoek extern gevalideerd wordt. Hoewel de commissie de kritisch-reflectieve houding van de lectoren prijst als het gaat om de invulling en kwaliteit van het onderzoek, ziet zij nog verschillen tussen de drie lectoraten als het gaat om de nadere uitwerking van kwaliteitscriteria voor onderzoek.

Impact van het onderzoek

De commissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie deze standaard als **goed**. De commissie stelt vast dat door de kwaliteit en aard van de verschillende onderzoeksprojecten de onderzoeksgroep in staat is om op zeer productieve wijze bij te dragen aan urgente opgaven en vraagstukken die van groot belang zijn voor de samenleving, zoals circulariteit, de energie transitie en duurzame vormen van stedenbouw. Het onderzoek is ingebed in, en vloeit terug naar, het onderwijs en leidt tot effectieve en inzetbare methodieken binnen de beroepspraktijk. Ook leveren de lectoraten een belangrijke bijdrage aan kennisontwikkeling binnen de discipline en het vakgebied waarin deze thema's dringend vragen om nieuwe benaderingen en oplossingen. De commissie constateert dan ook dat binnen deze onderzoeksgroep een beroepsagenda voor de toekomst wordt geformuleerd.

Kwaliteitszorg

De commissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de onderzoekseenheid aan deze standaard **voldoet**. De commissie stelt vast dat de onderzoekseenheid op zorgvuldige en systematische wijze haar

onderzoeksprocessen en resultaten evalueert. De kwaliteit van het lectoraat als geheel wordt gemonitord middels structurele PDCA- en voortgangsgesprekken gedurende het lopende jaar met het management. Om de kwaliteitszorg verder te stroomlijnen en ruimte te maken voor meer peer-review evaluatiemomenten, raadt de commissie raadt aan om PDCA-cycli van de lectoraten gelijk te laten lopen en, voor zover mogelijk, gezamenlijke kwaliteitscriteria te formuleren voor de doelstellingen en eindproducten van de afzonderlijke onderzoeksprojecten.

Aanbevelingen

De commissie heeft veel waardering voor wat de onderzoekseenheid inmiddels heeft bereikt als het gaat om de kwaliteit van onderzoek, de organisatie van alle processen en de impact die het lectoraat heeft kunnen effectueren op het domein van de bouwkunst. Met het oog op de ontwikkeling van de onderzoekseenheid in de toekomst geeft de commissie de volgende suggesties ter overweging:

- Hoewel de doelstellingen en ambities van elk lectoraat duidelijk geformuleerd zijn, zou de commissie de onderzoeksgroep willen aanmoedigen om aan het begin van de aanstelling meer nadruk te leggen op de noodzaak om keuzes te maken en de haalbaarheid van de plannen te toetsen aan de hand van geëxpliciteerde indicatoren. Zo kunnen de onderzoeksprocessen beter ondersteund worden.
- De commissie stimuleert de onderzoekseenheid blijvend oog te houden voor de proportionaliteit van haar ambities in relatie tot de beschikbare mensen en middelen, en daarbij weloverwogen keuzes maken als het gaat om de verantwoordelijkheden en activiteiten van de lectoren.
- Een meer structurele inzet van interne peer-review evaluatie momenten zou bijdragen aan het ontwikkelen van een constante en consistente kwaliteit van het onderzoek.

Namens de voltallige visitatiecommissie,
Utrecht, april 2020

drs. R.R. van Aalst
Voorzitter

dr. J.M. Batteau
Secretaris

Inleiding

De Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (AHK) biedt bachelor- en masteropleidingen aan in uiteenlopende kunstdisciplines en heeft deze ondergebracht bij zes academies: het Conservatorium van Amsterdam, de Academie voor Theater en Dans, de Breitner Academie, de Nederlandse Filmacademie, de Reinwardt Academie en de Academie van Bouwkunst. Naast het verzorgen van onderwijs, is het stimuleren en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek een kerntaak van de AHK en haar academies. De acht lectoraten van de AHK vervullen daarin een belangrijke rol. Dit evaluatierapport is geschreven naar aanleiding van de evaluatie van de onderzoekseenheid van de Academie van Bouwkunst op 21 november 2019.

Visie onderzoek AHK

De AHK streeft ernaar onderzoek nadrukkelijk in dienst te laten staan van onderwijs en vakontwikkeling. Zoals in haar beleidsdocumenten staat beschreven moet onderzoek aan de AHK bijdragen aan:

- de ontwikkeling van studenten, docenten en het onderwijs;
- de profilering van een faculteit en aan de afstemming van het onderwijs op de ontwikkelingen in de beroepspraktijk;
- de ontwikkeling van het kunstenveld;
- de versterking van de verbindingen tussen individuen, de opleidingen en de AHK als geheel met het werkveld, met andere instellingen voor hoger onderwijs en met de omgeving.

Deze doelstellingen vormen het uitgangspunt van de onderzoeksprogramma's van de lectoraten van de AHK: kunsteducatie, theater en dans, film, cultureel erfgoed, architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en muziek. De AHK investeert in IXA, een organisatie gespecialiseerd in fondsenwerving, en is actieve partner in het netwerk ARIAS (Amsterdam Research Institute for Arts and Sciences) waar ook de VU, UvA, Hogeschool Amsterdam en Rietveld Academie aan deelnemen. Daarnaast voert de AHK een actief promotiebeleid: docenten kunnen via vouchers tijdelijk uitbreiding van hun aanstelling of vrijstelling van onderwijsuren krijgen om te kunnen promoveren.

De onderzoekseenheid

De Academie van Bouwkunst van de Amsterdam Hogeschool voor de Kunsten is een internationaal georiënteerd onderwijsinstituut en biedt drie professionele masteropleidingen aan: Stedenbouw, Architectuur en Landschapsarchitectuur. Interdisciplinaire vakken bereiden studenten voor op een beroepspraktijk in het ruimtelijk ontwerp op het snijvlak van kunst, wetenschap en techniek. De bewuste keuze voor de verbinding met het kunstonderwijs vertaalt zich naar een sterke nadruk op de artistieke dimensie van het ontwerpen en de individuele positiebepaling in de beroepsuitoefening.

De onderzoekseenheid aan de Academie van Bouwkunst is in 2009 opgericht en bestaat op dit moment uit drie lectoraten: Stedenbouw, Architectuur en Landschapsarchitectuur. De drie lectoraten verrichten ontwerpend onderzoek naar opgaven in het domein die nauw verbonden zijn met urgente maatschappelijke vraagstukken, waaronder duurzaamheid, verstedelijking en de energietransitie. Het lectoraat Stedenbouw, *Future Urban Regions II* (2017-heden), verricht onderzoek naar vraagstukken die groeiende stedelijke ecosystemen met zich meebrengen. Het lectoraat Landschapsarchitectuur, *High-Density Energie Landscapes* (2017-heden), doet onderzoek naar de vormgeving van landschappen die worden ingezet voor energieopwekking en biedt daarmee oplossing voor dilemma's die door klimaatverandering worden opgeroepen. Bij het lectoraat Architectuur was ten tijde van de visitatie net een nieuwe lector aangetreden. In het zelfevaluatie rapport werd zowel teruggekeken op de

voorgaande onderzoeksperiode, *Tabula Scripta* (2014-2018), als vooruitgekeken naar de onderzoeksthema's (*Architectuur & Circulaire Economie*) van de nieuw aangetreden lector. Het onderzoeksproject *Tabula Scripta* hield zich bezig met methoden om middels ontwerpingrepen bestaande bebouwde omgevingen te verrijken en nieuwe bestemmingen te geven. Het onderzoek van de nieuwe lector richt zich op de architectonische mogelijkheden van een nieuw materiaalparadigma, waarbij de nadruk ligt op het in beeld brengen van een nieuw architectonisch repertoire voor een circulaire economie.

De drie lectoren hebben ieder een tijdelijke project-aanstelling voor in principe steeds 4 jaar en voeren elk een eigen organisatie met aangestelde onderzoekers, kenniskringen en/of adviescommissies. De directeur van de Academie van Bouwkunst is daarbij eindverantwoordelijk voor het onderzoek, waarbij de faculteitsmanager verantwoordelijk is voor het budget en de planning van de lectoraten en de onderwijsmanager en de

beleidsmedewerker onderzoek verantwoordelijk zijn voor de interne en externe kwaliteitszorgcycli.

De visitatie

De Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten heeft aan AeQui Nederland de opdracht gegeven onderhavige visitatie uit te voeren. Hiertoe heeft AeQui in samenwerking met de onderzoeksgroep een onafhankelijke en ter zake kundige commissie samengesteld. Met vertegenwoordigers van de onderzoeksgroep heeft een voorbereidend gesprek plaatsgevonden. De visitatie heeft op 21 november 2019 plaatsgevonden volgens het programma dat in bijlage 2 is weergegeven. De commissie heeft de beoordeling in onafhankelijkheid uitgevoerd; aan het einde van de visitatie is de onderzoeksgroep in kennis gesteld van de bevindingen en conclusies van de commissie.

Deze rapportage is in januari 2020 in concept toegestuurd aan de onderzoeksgroep; de reacties zijn verwerkt tot deze definitieve rapportage.

1. Onderzoekprofiel en onderzoeksprogramma

Standaard 1: De onderzoekseenheid heeft een relevant, ambitieus en uitdagend onderzoekprofiel en een onderzoeksprogramma met bijbehorende doelen die zijn geoperationaliseerd in een aantal indicatoren.

De commissie beoordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie deze standaard als **goed**. Zij kwalificeert de onderzoeksprofielen en – programma's van de lectoraten binnen de onderzoeksgroep als zeer ambitieus, relevant en geëngageerd, gevoed door en gericht op urgente maatschappelijke thema's die betrekking hebben op de drie disciplines: architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur. De commissie prijst de vitaliteit, gedrevenheid en deskundigheid van de onderzoeksgroep en stelt vast dat de drie lectoraten, binnen een overkoepelend thema, een duidelijk eigen profiel hebben met uitdagende en zeer actuele onderzoeksprogramma's. Hoewel de doelstellingen en ambities van elk lectoraat duidelijk geformuleerd zijn, zou de commissie de onderzoeksgroep willen aanmoedigen om aan het begin van de aanstelling meer nadruk te leggen op de noodzaak om keuzes te maken en de haalbaarheid van de plannen te toetsen aan de hand van geëxpliciteerde indicatoren. Zo kunnen de onderzoeksprocessen beter ondersteund worden.

Bevindingen

De commissie heeft tijdens de visitatie de onderzoeksvoorstellen en projectplannen van de lectoraten kunnen bestuderen en een inzicht verkregen in afgeronde, nog lopende en geplande onderzoeksprojecten. De drie lectoraten aan de Academie van Bouwkunst verrichten onderzoek naar thema's die nauw verbonden zijn aan urgente maatschappelijke vraagstukken, waaronder duurzaamheid, verstedelijking en energietransitie. De academie wil met deze onderzoeksgroep bijdragen aan de kennisontwikkeling op deze onderwerpen binnen het onderwijs, het professionele domein en in het verlengde daarvan, de samenleving als geheel.

De missie, visie en doelstellingen van de onderzoekseenheid sluiten aan bij de speerpunten van het instellingsplan (2013-2018) en strategisch plan (2018-2023) van de AHK waarin onder meer het excellent opleiden, praktijkgericht onderwijs, de focus op verbinding met maatschappelijke thema's en een herkenbare positie binnen de stad Amsterdam centraal staan. Ook sluiten de thema's aan bij de meest recente beleidsnotities van de ministeries van OCW en IW, bij 'Samen Werken aan Ontwerpkraft: Actieagenda

Ruimtelijk Ontwerp 2017-2020 (het lectoraat Stedenbouw, *Future Urban Regions*, wordt ook vanuit deze agenda bekostigd) en op een aantal van de ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties. Daarnaast is het belang van ontwerpend onderzoek onderstreept door de creatieve sector in het Advies Ontwerpsector van de Raad voor Cultuur.

Het in december 2018 afgesloten architectuur lectoraat *Tabula Scripta* onderzocht methoden om ontwerpingrepen in de bestaande bebouwde omgeving te verrichten, en sloot daarmee aan op de in de Actieagenda gesignaleerde trend waarin er geëxperimenteerd wordt met de herbestemming (aanvulling dan wel opvolging) van bestaande bouw. Het daaropvolgende architectuur lectoraat, *Architectuur & Circulaire Economie* (in 2019 gestart), onderzoekt de architectonische mogelijkheden van een nieuw materiaalparadigma in brede zin. Daarbij richt het zich vooral op de architectonische implicaties en minder op een onderzoek naar nieuwe of bestaande materialen. Het beoogde resultaat van het lectoraat is de vastlegging van een nieuw architectonisch repertoire voor een circulaire economie. Het sluit daarmee aan op de reeds genoemde actieagenda Ruimtelijk Ontwerp.

Het stedenbouwlectoraat *Future Urban Regions* verricht onderzoek naar ontwerp vraagstukken die groeiende stedelijke ecosystemen met zich meebrengen en sluit daarmee aan op de in de Actieagenda gesignaleerde verstedelijking van het Nederlandse landschap. Het lectoraat landschapsarchitectuur *High-Density Energy Landscapes* doet onderzoek naar de vormgeving van landschappen die dienen voor energieopwekking en biedt daarmee een antwoord op de vragen die gepaard gaan met klimaatverandering, zoals geschetst in de Actieagenda. De lectoraatsonderwerpen vallen daarmee binnen het overkoepelende kader van de door de Nederlandse overheid geformuleerde urgente vraagstukken, onderwerpen die eveneens hoog scoren in de *Agenda 2017-2020* van het College van Rijksadviseurs. Ook sluiten de lectoraatsonderwerpen goed aan op de door de NWO in de Nationale Wetenschapsagenda geformuleerde onderzoeksdomeinen.

Overwegingen

Op basis van de bestudeerde documentatie en de gevoerde gesprekken stelt de commissie vast dat de lectoraten van de onderzoeksgroep ambitieuze, actuele en uitdagende onderzoeksprogramma's hebben ontwikkeld die gevoed worden door en sterk gericht zijn op urgente maatschappelijke thema's. Zij waardeert het niveau en de denkracht waar de onderzoeksprojecten van getuigen en stelt vast dat de profielen richting geven aan de keuzes die worden gemaakt, waarbij er ruimte wordt gelaten voor verschillende accenten en perspectieven. De commissie is zeer te spreken over de energie en nieuwsgierigheid waarmee de lectoraten hun onderzoeksopgaven vervullen. De veelzijdigheid en vitaliteit van de onderzoeksprogramma's zijn een goede reflectie van de Academie van Bouwkunst in zijn geheel, waarin er een grote nadruk ligt op de individuele profielen en interesses van de docenten en studenten.

De commissie stelt vast dat de lectoraten een gedeelde missie en visie hebben om middels ontwerpend onderzoek antwoorden te bieden op

belangrijke actuele vraagstukken aangaande duurzaamheid, energie en verstedelijking, waarbij de uitwisseling met de praktijk en de samenleving op vanzelfsprekende wijze een centrale rol vervult. Ook stelt zij vast dat dit een grote productiviteit en een rijke variatie aan onderwerpen oplevert, met originele uitgangspunten die gedetailleerde en diepgaande inzichten in materialiteit opleveren (bijvoorbeeld het onderzoek naar de baksteen) maar ook tot meer conceptueel onderzoek dat leidt tot innovatieve inzichten over de implicaties van actuele ontwikkelingen voor landschap en bebouwing.

De lectoraten zijn weliswaar thematisch met elkaar verbonden, maar beperken zich niet tot één onderzoeksmodel of afgebakende methodieken. Dit is passend voor de diversiteit aan onderzoeksmogelijkheden binnen de lectoraten, zo oordeelt de commissie. Gevolg hiervan is wel dat de lectoraten nog zoekende zijn naar een gedeelde koers, waarbij de uitkomsten van hun onderzoek ingezet kunnen worden voor verdere visievorming en een betere doorwerking in het onderwijs. De commissie onderstreept het belang van het op termijn vinden van een gedeeld discours als het gaat om ontwerpend onderzoek, te meer omdat dit type onderzoek al een lange traditie heeft die tot verschillende beproefde praktijken heeft geleid waarmee de lectoraten hun voordeel kunnen doen. Direct in verband hiermee merkt de commissie op dat er een beperkte definitie lijkt te worden gehanteerd van wetenschappelijk onderzoek (namelijk beta/gamma) met zijn gerichtheid op de herhaalbaarheid van onderzoek en de toetsbaarheid van hypothesen, terwijl voor ontwerpend onderzoek ook de historische en kwalitatieve onderzoeksmethoden van de geesteswetenschappen bij uitstek geschikt zijn.

De lectoraten van de drie disciplines zullen hierover met elkaar in gesprek kunnen gaan, om zo de focus van de onderzoeksgroep als geheel aan te scherpen en ook tot een discours te komen over wat ontwerpend onderzoek voor hun discipline inhoudt.

Waar het de operationalisering van de onderzoeksprogramma's betreft, stelt de commissie

vast dat deze voor zover mogelijk concreet zijn geformuleerd. De aard van het onderzoek is dermate in de praktijk ingebed dat resultaten moeilijk middels gestandaardiseerde indicatoren kunnen worden getoetst. Om toch houvast te hebben en ervoor te zorgen dat kennis niet verloren gaat, adviseert de commissie de onderzoeksgroep om bij het begin van de aanstelling van een lectoraat duidelijke piketpaaltjes te slaan in de fasering en doelstellingen van het traject, om zo oog te houden voor haalbaarheid en een concreter kader te hebben voor de sturing en evaluatie van de keuzes en voortgang. Deze observatie wordt met

name gemaakt om de kennis die de onderzoeksprojecten opleveren op meer systematische wijze te behouden voor mogelijke vervolgonderzoeken en daarmee continuïteit te creëren binnen de academie. Ook zou een eenvoudige basisstructuur voor de inbedding van het onderzoek in het onderwijs van de academie voorkomen dat nieuw aangestelde lectoren steeds opnieuw, en steeds op andere wijze, hun plaats in de academie moeten expliciteren.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie deze standaard als **goed**.

2. Organisatie

Standaard 2: De wijze waarop de eenheid is georganiseerd, de inzet van mensen en middelen en de interne en externe samenwerkingsverbanden, netwerken en relaties maken de realisatie van het onderzoeksprofiel mogelijk.

De commissie beoordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie deze standaard als **goed**. Zij heeft veel bewondering voor wat de onderzoeksgroep in de afgelopen periode heeft weten te realiseren en prijst de effectieve en productieve manier waarop de onderzoekseenheid mensen en middelen heeft ingezet. Dankzij een rijke schakering aan productieve samenwerkingsverbanden met onderzoeks- en professionele partners in het domein en de verbinding met het onderwijs is de onderzoeksgroep in staat om relevante en uitdagende onderzoeksprojecten uit te voeren. Vooruitkijkend stimuleert de commissie de onderzoekseenheid blijvend oog te houden voor de proportionaliteit van haar ambities in relatie tot de beschikbare mensen en middelen, en daarbij weloverwogen keuzes maken als het gaat om de verantwoordelijkheden en activiteiten van de lectoren.

Bevindingen

Organisatie, staf en middelen

De onderzoekseenheid bestaat uit drie lectoraten met een tijdelijke projectaanstelling van in principe 4 jaar. De directeur van de Academie van Bouwkunst is hoofdverantwoordelijk voor het onderzoek. Lectoraten werken daarbij samen met de faculteitsmanager, die verantwoordelijk is voor het budget en de planning van de lectoraten, de onderwijsmanager en de beleidsmedewerker onderzoek die samen verantwoordelijk zijn voor de kwaliteitszorg en de BKO-cyclus. Elk lectoraat heeft een eigen organisatie als het gaat om de betrokkenheid van partners, kenniskringleden en adviescommissies. De onderzoeksgroep als geheel heeft 3 lectoren (0,6 FTE), 8 docent medewerkers met een structurele onderzoekstaak (3.0 FTE) en 3 gepromoveerde medewerkers die deelnemen aan onderzoeksprojecten (1,6 FTE). Het architectuur lectoraat Tabula Scripta (2014 – 2018) bestond uit de lector (0,2 FTE) en twee fellows elk met een aanstelling van 0,2 FTE. In de eerste helft van 2019 was een extern redacteur aangesteld om voltooiing van de lectoraatspublicatie te ondersteunen. Daarnaast werkte lectoraat samen met een kenniskring van docenten en professionals uit de praktijk, die in verschillende

hoedanigheden bijdroegen aan de uitvoering van onderzoeksgelateerde projecten (onderwijs, publicaties). Het huidige architectuur lectoraat, Architectuur en Circulaire Economie loopt van 2019-2023 en bestaat uit een lector (0,2 FTE) en een onderzoeker (0,2 FTE). Daarnaast werkt het lectoraat met een kenniskring en een adviescommissie. De adviescommissie bestaat uit vertegenwoordigers uit de professionele praktijk, de overheid of wetenschappelijke instituten die als *critical friends* en *peers* op informele wijze feedback geven op de koers, progressie en resultaten van het onderzoeksprogramma. De kenniskring bestaat uit mensen die vanuit een andere discipline betrokken worden op een onderzoeksvraag, en bieden daarmee een externe blik op het thema.

Het lectoraat Stedenbouw, *Future Urban Regions II*, loopt van 2017-2021 en is een voorzetting van het lectoraat *Future Urban Regions I*. Het lectoraat is een samenwerking van de zes Nederlandse Academies van Bouwkunst in Amsterdam, Arnhem, Groningen, Maastricht, Rotterdam en Tilburg. Formeel valt het lectoraat onder het LOBO (Landelijk Overleg Bouwkunst Opleidingen) en moet verantwoording worden afgelegd aan het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. De Amsterdamse Academie heeft met de lector de subsidieaanvraag geschreven en ingediend en is

tevens penvoerder van het samenwerkingsverband. Lectoraat bestaat uit de lector (0,2 FTE voor alle Academies samen) en zes onderzoekers/kenniskringleden die, elk aangesteld voor 0,2 FTE, de deelnemende instituten vertegenwoordigen. Tevens is er een bureaumanager aangesteld voor 0,4 FTE.

Het lectoraat Landschapsarchitectuur, *High-Density Energy Landscapes*, loopt van 2017-2021 en bestaat uit de lector (0,2 FTE) die is gedetacheerd vanuit Universiteit Wageningen, een promovendus (0,8 FTE voor 4 jaar) en een postdoc onderzoeker (0,8 FTE voor ten minste 1 jaar). Het lectoraat werkt met een adviescommissie en spreekt hier minstens eenmaal per jaar mee af nadat deze schriftelijk op de hoogte is gesteld van de stand van zaken. De adviescommissie vervult eenzelfde rol als die bij het lectoraat Architectuur, namelijk die van informele advisering door *critical friends* en *peers* uit het ruimtelijk domein.

De middelen van het lectoraat komen voornamelijk uit de eerste en tweede geldstroom. Uit de eerste geldstroom worden de lectoraten architectuur en landschapsarchitectuur bekostigd en hun mede-onderzoekers gefinancierd, evenals de budgetten voor faciliteiten, publicaties en het organiseren en bezoeken van symposia en conferenties. Het lectoraat *Future Urban Regions* is bekostigd vanuit een overheids subsidie en valt daarmee onder de tweede geldstroom. Het lectoraat *High-Density Energy Landscapes* wordt daarnaast deels gefinancierd middels een derde geldstroom, onder andere in de vorm van het METRO-project. In het kader van *life long learning* trainen onderzoekers van de Academie van Bouwkunst hierbij medewerkers van de afdeling Ruimte en Duurzaamheid van de gemeente Amsterdam op het gebied van duurzame energietransitie, onder andere door middel van lezingen, workshops en masterclasses.

Samenwerkingsverbanden

De onderzoekseenheid heeft een groot en relevant netwerk opgebouwd met samenwerkingspartners uit het professionele en educatieve domein. Intern is er een goede samenwerking

tussen de drie lectoraten. Dit komt onder meer doordat architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur van nature nauw op elkaar betrokken disciplines zijn: tussen de vakgebieden bestaan vele kruisverbanden die zowel in het interdisciplinaire onderwijs als in het onderzoek tot uiting komen.

Binnen de AHK is de samenwerking met andere onderzoeksgroepen nog groeiende. De onderzoeksgroep nam via het *Artist in Residence*-programma deel aan interdisciplinair artistiek onderzoek in samenwerking met de Reinwardt Academie. Driemaal per jaar vindt het AHK-brede lectoratenoverleg plaats, met het CvB en de beleidsmedewerker onderzoek van de afdeling Kwaliteit, Communicatie en Beleid (KCB). Het doel van deze bijeenkomsten is visieontwikkeling en uitwisseling van ervaring en kennis.

De onderzoeksgroep participeert in verschillende samenwerkingsverbanden met lokale partners en veel onderzoeks(gerelateerde) casuïstiek vindt plaats binnen de context van de stad Amsterdam, onder meer via de zogeheten City Deals: een overheidsproject ter bevordering van groei, innovatie en leefbaarheid in de Nederlandse steden, waar ook de gemeente Amsterdam en de UvA bij betrokken zijn. Een ander voorbeeld betreft de betrokkenheid van de lector Landschapsarchitectuur als *principal investigator* bij het *Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions* (AMS), waardoor een nauwe relatie tussen beide instituten gewaarborgd is. Het AMS is een samenwerking tussen het MIT in Boston, de TUDelft en Wageningen University en koppelt vraagstukken vanuit het bedrijfsleven en overheden aan onderzoekers met relevante specialismen.

Verder heeft het lectoraat High-Density Energy Landscapes in januari 2019 ook een meerjarig samenwerkingsproject met de gemeente Amsterdam opgestart onder de naam *Metropolitane EnergieTransitie en Ruimtelijke Ordening* (METRO). Dit project, met een budget voor personele capaciteit voor 3,5 jaar, bestaat uit zowel onderwijs als onderzoek. Door middel van onderzoek beoogt METRO antwoord te geven op concrete vragen vanuit de gemeente met betrekking tot hernieuwbare energie.

De relatie met lokale partners wordt bovendien ondersteund door het feit dat circa 350 gastdocenten van de Academie van Bouwkunst uit de hoofdstad afkomstig zijn en veel werkgevers van de masterstudenten in Amsterdam gevestigd zijn. De Academie van Bouwkunst heeft daarnaast een bijzondere relatie met de dienst Ruimte en Duurzaamheid van de gemeente Amsterdam. Niet alleen is deze dienst een continue werkgever, ook levert de dienst regelmatig mensen die onderwijs verzorgen en in het verleden zelfs een lector Stedenbouw. Veel van de casuïstiek die door de onderzoeksprojecten wordt aangedragen en door masterstudenten in onderwijsonderdelen worden uitgevoerd, vindt plaats binnen de context van Amsterdam. Dankzij deze samenwerkingsverbanden komen Amsterdamse ruimtelijke onderwerpen voortdurend aan de orde binnen de onderzoeksgroep van de Academie van Bouwkunst. De landelijke samenwerkingsverbanden van de onderzoeksgroep zijn met name te vinden in de connecties en gezamenlijke onderzoeksprojecten van de lectoren en onderzoekers met de andere onderwijsinstellingen in Nederland (Universiteit Wageningen, Universiteit van Amsterdam) en de overheid. Zo zijn twee lectoren (stedenbouw en landschapsarchitectuur) ook adviseurs voor het klimaat van Ministerie van Binnenlandse zaken. Het onderzoekproject van het lectoraat Stedenbouw is daarbij, zoals beschreven, een samenwerkingsverband tussen de zes bouwkunstopleidingen in Nederland in opdracht van de Ministerie van.

Overwegingen

De commissie oordeelt dat de organisatie, de middelen, de inzet van staf en de diverse samenwerkingsverbanden aansluiten bij de specifieke doelstellingen van de onderzoeksgroep en de realisatie ervan mogelijk maken. De commissie is onder de indruk van de grote productiviteit van de onderzoeksgroep en de fantastische wijze waarop de lectoren hun doelstellingen hebben kunnen realiseren in de afgelopen jaren. Zij prijst de deskundigheid en betrokkenheid waarmee elk

lectorat het eigen onderzoeksprogramma uitvoert.

De commissie is zeer te spreken over de soms zeer complexe samenwerkingsverbanden en netwerken waarin de onderzoeksgroep op vanzelfsprekende wijze participeert. Dankzij deze vele connecties en partnerschappen op zowel lokaal, regionaal als landelijk niveau is de onderzoeksgroep in staat zeer relevante, actuele en innovatieve onderzoeksprojecten uit te voeren die sterk aansluiten bij de uitdagingen en opgaven die op dit moment spelen binnen het domein.

De commissie stelt verder vast dat de onderzoeksgroep uitstekend gehoor heeft gegeven aan de aanbeveling van de vorige visitatiecommissie om de relatie met de stad Amsterdam te versterken en het onderzoek op lokale opgaven en uitdagingen te betrekken. Dit komt tot uitdrukking in de vele casussen die in Amsterdam gesitueerd zijn en de vele structurele samenwerkingsverbanden met Amsterdamse partners en organisaties. Om de hoge kwaliteit ook voor de toekomst te behouden raadt de commissie de onderzoekseenheid aan haar tijd en inzet goed te bewaken, zodat zij zich op haar kerntaken kan richten. Een zorgvuldige afweging van de proportionaliteit van de ambities ten aanzien van de beschikbare mensen en middelen is hierbij van belang. Daarbij zouden de lectoraten wellicht baat hebben bij een andere organisatievorm die ondersteuning biedt bij een aantal van de taken van de lectoren, zoals het opstellen van een onderzoeksplan, de disseminatie van onderzoeksresultaten, fondsenwerving en gezamenlijke visievorming. De beleidsmedewerker onderzoek zou daarin een rol kunnen spelen. De vorige visitatiecommissie adviseerde om de aanstellingstermijn van de lectoren te heroverwegen om zo de continuïteit van de onderzoeksprojecten te borgen. De huidige visitatiecommissie benadrukt ook het belang van continuïteit, maar denkt dat dit ook gerealiseerd kan worden door een slimme en efficiënte organisatie van ondersteunende diensten en heldere tijdspaden en doelstellingen per lectoraat. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie deze standaard als **goed**.

3. Standaard voor onderzoek

Standaard 3: Het onderzoek van de onderzoekseenheid voldoet aan de standaarden die in het vakgebied gelden voor het doen van onderzoek

De commissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie deze standaard als **goed**. Zij heeft kunnen vaststellen dat de onderzoeksprojecten van de onderzoeksgroep tegemoetkomen aan de eisen die binnen het kennisdomein en vakgebied gelden. De commissie heeft een brede waaier aan kwalitatief hoogstaande producten gezien en is positief over de manier waarop ontwerpend onderzoek aansluiten bij de vraagstukken en thema's die in het domein spelen. De nauwe samenwerkingsverbanden met partners in het kennisdomein en beroepenveld garanderen dat de kwaliteit van onderzoek extern gevalideerd wordt. Hoewel de commissie de kritisch-reflectieve houding van de lectoren prijst als het gaat om de invulling en kwaliteit van het onderzoek, ziet zij nog verschillen tussen de drie lectoraten als het gaat om de nadere uitwerking van kwaliteitscriteria voor onderzoek. Een meer structurele inzet van interne peer-review evaluatie momenten zou bijdragen aan het ontwikkelen van een constante en consistente kwaliteit van het onderzoek.

Bevindingen

Soorten onderzoek

Binnen de lectoraten van de onderzoeksgroep speelt ontwerpend onderzoek een centrale rol. Elk lectoraat hanteert daarbij een eigen benadering en invulling van deze methodiek. Het inmiddels afgesloten lectoraat Architectuur, *Tabula Scripta*, hanteerde verschillende onderzoeksmethodieken en analysemethododes, waaronder *case studies*, *site visits*, interviews en bronnenonderzoek. Ook ontwerpend onderzoek speelde een belangrijke rol in de onderzoeksprojecten. De ontwerpvoorstellen en uitkomsten van dit lectoraat hebben hun doorwerking gevonden in de beroepspraktijk, onder meer door bij te dragen aan oplossing voor uitdagingen op het gebied van erfgoed en ruimtelijk beleid in Amsterdam. De thema's van *Tabula Scripta* hebben ook een vervolg gevonden in de ideeën en initiatieven van de lector in zijn huidige functie als rijksbouwmeester.

Het huidige lectoraat Architectuur, *Architectuur & Circulaire Economie*, heeft drie programmalijnen die elk een fase in het onderzoek representeren: 'Systeemverandering en systeemlogica' is gericht

op het identificeren van relevante onderzoeksvragen, 'Ontwerpend Onderzoek' is gericht op het bedenken, testen en toepassen (en evalueren) van een prototype. Het ontwerp wordt getest met een prototype in de publieke ruimte en is er opgericht mogelijke antwoorden te bieden op de onderzoeksvragen die in de eerste fase zijn gesteld. De derde programmalijn tenslotte, 'Systematiseren van resultaten', is gericht op de ordening van de ontwerp- en onderzoeksresultaten en reflecteert op de betekenis ervan voor het professionele domein en de samenleving. Dit lectoraat staat aan het begin van de onderzoekstermijn, en de commissie kon daarmee nog niet reflecteren op de voortgang en resultaten van het onderzoekstraject.

Ook binnen het lectoraat Stedenbouw, *Future of Urban Regions II*, staat ontwerpend onderzoek centraal, waarbij de thematiek zich toespitst op maatschappelijke vraagstukken rondom (duurzame, gezonde) verstedelijking. De binnen het lectoraat ontwikkelde methodieken en technieken worden getest in zelf ontwikkelde studio's en ingebracht in de curricula van de ontwerpopleidingen aan de Academies. Deze worden ook beschikbaar gesteld aan de samenwerkings-

partners, de lokale en regionale overheden. Het lectoraat gebruikt Zeeland als testlocatie om vijf ruimtelijk-maatschappelijke vraagstukken te onderzoeken. Deze trajecten worden begeleid door groot aantal projectbureaus. Van de uitkomsten van het onderzoek wordt verslag gedaan middels lezingen, publicaties, podcasts en via de eigen website.

Het onderzoeksteam (lector, postdoc en promovendus) binnen het lectoraat Landschapsarchitectuur hanteert verschillende onderzoeksmethodieken, waarbij er zowel voldaan wordt aan wetenschappelijke standaarden als aan de standaarden voor *practice based*, ontwerpend onderzoek binnen het domein. De onderzoekers brengen middels interviews, locatiebezoek en *deskresearch* huidige praktijken binnen de energietransitie in kaart, waarbij er aandacht is voor ontwerp bureaus, experts en lokale/regionale partijen die betrokken zijn bij (exemplarische) processen en projecten op het terrein van de energie transitie.

Kwaliteitsborging

De onderzoekseenheid hanteert de door de hogescholen in Nederland gezamenlijk geformuleerde kwaliteitscriteria voor praktijkgericht onderzoek (Advies Werkgroep Kwaliteit van Praktijkgericht Onderzoek en het Lectoraat, 2017): praktijkgericht onderzoek moet 'praktisch relevant', 'methodisch grondig' en 'ethisch verantwoord' te zijn. De uitkomsten van onderzoek worden ook extern gevalideerd dankzij publicaties en in relevante media, zoals vakbladen en *peer reviewed journals* (dat laatste specifiek in het geval van Landschapsarchitectuur). Ook worden de onderzoeksactiviteiten en resultaten van elk lectoraat aan het einde van iedere periode vastgelegd in boekvorm en daarmee inzichtelijk gemaakt. De nauwe samenwerking met professionele partners, wetenschappelijke publicaties (in het geval van Landschapsarchitectuur) en de doorwerking van de methodieken die uit de onderzoeksprojecten voortvloeien garanderen dat de kwaliteit van de onderzoeksprojecten voortdurend worden getoetst aan de normen voor ontwerpend onderzoek binnen het ruimtelijke domein. Deze toetsing en validering wordt bovendien ondersteund

door de *peer-review* momenten met de adviesraden van de lectoraten.

Overwegingen

De commissie heeft voorafgaand aan en tijdens de visitatie een goede indruk gekregen van de aard en kwaliteit van het onderzoek dat wordt verricht binnen de onderzoeksgroep. De commissie is van oordeel dat de onderzoeksprojecten van het lectoraat tegemoetkomen aan de eisen voor wetenschappelijke en/of praktijkgericht onderzoek die binnen het kennisdomein en het vakgebied gelden. Zij is positief over de kwaliteit van de verschillende onderzoeksprojecten, of deze nu ontwerpend of wetenschappelijk van aard zijn. Elk lectoraat gaat zorgvuldig te werk bij de opzet, uitvoering en evaluatie van de onderzoeksprojecten, en de gehanteerde methodieken sluiten volgens de commissie steeds goed aan bij de vraagstukken die zij willen adresseren binnen de respectievelijke disciplines. De commissie stelt tevens vast dat de lectoren een reflectieve en open houding hebben als het gaat om de kwaliteit van het onderzoek en telkens aannames en doelstellingen kritisch bevragen.

De samenwerkingsverbanden met professionele partners in het kennisdomein en beroepenveld, en de publicaties in relevante media zorgen dat het onderzoek getoetst wordt aan de kwaliteitsnormen voor wetenschappelijk en/of praktijkgericht onderzoek en dat de relevantie voor de praktijk telkens is geborgd. De commissie prijst de verscheidenheid en kwaliteit van het onderzoek en heeft veel waardering voor de manier waarop het onderzoek de praktijk voedt. Wel constateert zij dat de kwaliteit per deelproject kan variëren; zij heeft voorbeelden gezien van excellente onderzoeksprojecten die in alle opzichten voldoen aan de normen voor wetenschappelijk en/of ontwerpend onderzoek, maar zij heeft ook onderzoeksresultaten gezien die magerder zijn. De invoering van een aantal interne (en eventueel ook externe) *peer-review* evaluatiemomenten zou kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van een kwaliteitskader voor goed onderzoek. Daarbij

zou dan specifiek gekeken kunnen worden of een onderzoeksresultaat of -product inderdaad voldoet aan de vooraf vastgestelde doelstellingen en kwaliteitsnormen. De onderzoekscoördinator/beleidsmedewerker zou hierbij een ondersteunende rol kunnen spelen, zowel bij het opstarten van een

lectoraatsperiode als bij de oplevering van producten en publicaties.

Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie deze standaard als **goed**.

4. Impact van het onderzoek

Standaard 4: De onderzoekseenheid realiseert voldoende relevantie op het gebied van:

- *de beroepspraktijk en de samenleving;*
- *onderwijs en professionalisering;*
- *kennisontwikkeling binnen het onderzoeksdomein.*

Het onderzoek heeft in voldoende mate impact op de hiervoor omschreven gebieden.

De commissie kwalificeert op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie deze standaard als **goed**. De commissie stelt vast dat door de kwaliteit en aard van de verschillende onderzoeksprojecten de onderzoeksgroep in staat is om op zeer productieve wijze bij te dragen aan urgente opgaven en vraagstukken die van groot belang zijn voor de samenleving, zoals circulariteit, de energie transitie en duurzame vormen van stedenbouw. Het onderzoek is ingebed in, en vloeit terug naar, het onderwijs en leidt tot effectieve en inzetbare methodieken binnen de beroepspraktijk. Ook leveren de lectoraten een belangrijke bijdrage aan kennisontwikkeling binnen de discipline en het vakgebied waarin deze thema's dringend vragen om nieuwe benaderingen en oplossingen. De commissie constateert dan ook dat binnen deze onderzoeksgroep een beroepsagenda voor de toekomst wordt geformuleerd.

Bevindingen

Onderwijs en professionalisering

De onderzoeksgroep als geheel streeft een sterke verwevenheid met het onderwijs aan de academie na. Elk lectoraat geeft dit op eigen manier vorm, in aansluiting met de aard van de onderzoeksprojecten en de beoogde doelstellingen. Het inmiddels afgeronde lectoraat Architectuur, *Tabula Scripta*, betrok studenten bij het in kaart brengen van bebouwing en stedelijk landschappen die als casussen dienden voor de onderzoeksprojecten. (Gast)docenten van de Academie vervulden daarbij een begeleidende rol. De lector heeft verschillende studenten bij onderzoeksprojecten begeleid en een aantal studenten zijn ook afgestudeerd op een onderwerp binnen het overkoepelende onderzoeksthema van *Tabula Scripta*. Ook zijn er een aantal internationale uitwisselingsmomenten geweest met andere educatieve instituten, waarbij AvB studenten en internationale studenten gezamenlijk onderzoeksprojecten uitvoerden.

Het in 2019 gestarte lectoraat Architectuur en Circulaire Economie heeft ook nadrukkelijke de ambitie om de wisselwerking tussen onderzoek en onderwijs te stimuleren. Concreet zal dit vorm

krijgen middels lezingen, het uitnodigen van gastdocenten en het organiseren van symposia. Ook is het doel om studenten de gelegenheid te geven om middels een onderzoeksproject (binnen een onderwijsmodule) of afstudeerproject bij te dragen aan de thema's van het lectoraat.

Het lectoraat Stedenbouw, *Future Urban Regions II*, is middels projecten, oefeningen en masterclasses ingebed in het onderwijsprogramma. Studenten kunnen aan de hand van deze opgaven, die aansluiten bij de thematiek van het lectoraat, hun onderzoeksvaardigheden verder oefenen en verdiepen. Studenten namen ook deel aan een meerdaagse excursie naar Zeeland om op locatie verschillende thema's te behandelen die betrekking hebben op de maatschappelijke dimensies van ruimtelijke vormgeving en stedenbouw. Het lectoraat Landschapsarchitectuur brengt verbinding met het onderwijs tot stand middels lezingenseries en het leiden van ontwerpstudio's, in opdracht van externe maatschappelijke partijen. Een belangrijk instrument in het realiseren van een verbinding tussen onderzoek en het onderwijs betreft het *Artist in Residence*-programma (AiR) van de AHK. Elk jaar krijgt een *artist-in-residence* de mogelijkheid zijn/haar artistieke onderzoek een plaats te geven in het

academieonderwijs via workshops en lezingen. Studenten komen daarmee in aanraking met verschillende vormen van artistiek onderzoek en het biedt de Academie van Bouwkunst de gelegenheid haar positie te bepalen ten opzichte van andere artistieke disciplines. In de zelfevaluatie en tijdens het bezoek kwam verder naar voren dat de masteropleiding bezig is met het herontwikkelen van de onderzoekslijn in het curriculum waar ook de lectoren een bijdrage aan zullen leveren.

Docentprofessionalisering op het vlak van onderzoek is ook een van de doelstellingen van de onderzoeksgroep, maar is in de praktijk moeilijk realiseerbaar omdat veel docenten aan de masteropleiding tijdelijke deeltijdaanstellingen hebben, vaak in combinatie met een eigen bureau of werkzaamheden in het beroepenveld. Wel zijn docenten altijd betrokken bij de onderzoekopgaven van de studenten en worden zij aangehouden, wanneer zij daar interesse voor hebben, om middels eigen onderzoek aan te sluiten bij de onderzoeksthema's van de lectoraten.

Beroepspraktijk

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de lectoraten nauw betrokken zijn bij de beroepspraktijk en actuele ontwikkelingen in de samenleving. Dankzij haar professionele netwerken, maatschappelijke partnerschappen en samenwerkingsverbanden is de onderzoeksgroep in staat onderzoek uit te voeren dat leidt tot concrete inzichten en methodieken die in de beroepspraktijk kunnen worden ingezet.

De commissie heeft veel casussen gezien waarin de lectoraten een vruchtbare samenwerking onderhouden met maatschappelijke organisaties als *Amsterdam Institute for Advanced Metropolitan Solutions*, de gemeente Amsterdam, en professionele bedrijven FABRICations, Rademacherdevries, DELVA, POSADMaxOne, LOLA Landscape, MVRDV, OMA, ARUP en Karres + Brands. De lezingencyclus georganiseerd in samenwerking met architectuurcentrum Arcam is bovendien een laagdrempelige mogelijkheid voor inwoners om deel te nemen aan actuele vakdiscussies. Voorts komt de verwevenheid met de praktijk tot

uitdrukking in de deelname van een groot aantal in de praktijk werkzame gastdocenten en gastsprekers, uit het ruimtelijk domein, maar ook uit andere disciplines als grafische vormgeving, archeologie, kunstenaars en de psychiatrie. Daarmee de relevantie van het onderzoek voor zowel de vakgemeenschap, het bredere wetenschappelijke en artistieke domein, als de samenleving geborgd.

Kennisontwikkeling

De onderzoeksgroep beoogt een brede doorwerking te bewerkstelligen als het gaat om kennisontwikkeling voor de beroepspraktijk en het artistieke domein en de kennisuitwisseling met het wetenschappelijke domein. Elk lectoraat kiest daartoe haar eigen kanalen om inzichten en resultaten te dissemineren; deze variëren van vaktijdschriften en websites tot *peer reviewed* wetenschappelijke artikelen, naast bijdragen aan conferenties en symposia. Zowel de huidige als de voorgaande lectoraten leveren publicaties op die waardevol zijn voor de beroepsuitoefening en op veel belangstelling kunnen rekenen vanuit de het professionele domein. Veel van de inzichten en kennis die de lectoraten hebben geleverd met hun onderzoek is vernieuwend en heeft een interdisciplinair karakter. Zo heeft het lectoraat *Tabula Scripta* bij kunnen dragen aan meer specialistische vakgebieden als erfgoedstudies, restauratie, renovatie en hergebruik. Het lectoraat FUR II laat zien dat ontwerpend onderzoek zich leent voor een systematische benadering en tot uitkomsten leidt die kunnen worden toegepast buiten de context van de oorspronkelijke casussen. Het feit dat dit onderzoek wordt uitgevoerd door een consortium van zes bouwkunst academies in Nederland geeft aan dat de kennisontwikkeling binnen dit project breed gedragen wordt en een doorwerking heeft in de bouwkunst onderwijs in heel Nederland, en daarmee van grote invloed is op het vakgebied en de invulling van het beroep. Het lectoraat Landschapsarchitectuur, tenslotte, demonstreert dat ontwerpend onderzoek en wetenschappelijk onderzoek complementair aan elkaar kunnen zijn en elkaar kunnen versterken.

Deze uitwisseling en verbinding tussen het wetenschappelijke inzichten en methodieken enerzijds en praktijkgerichte kennisontwikkeling middels ontwerpend onderzoek anderzijds leiden zichtbaar tot vruchtbare uitkomsten voor het vakgebied, de beroepspraktijk en de ondersteunende wetenschappelijke disciplines (bijvoorbeeld, de systeemwetenschappen, natuurwetenschappen en sociale wetenschappen).

Overwegingen

De commissie prijst de kwaliteit en impact van de onderzoeksprogramma's op het onderwijs, de beroepspraktijk en het kennisdomein. Het onderzoek is nauw verbonden met de professionele praktijk en sterk betrokken op belangrijke ontwikkelingen in de samenleving, zowel qua thematiek als in de keuze van de casussen waar tevens studenten bij worden betrokken. De inzichten, methodieken en producten die uit het onderzoek voortvloeien zijn innovatief, veelal relevant voor meerdere specialismen en disciplines en kunnen daadwerkelijk worden ingezet in de beroepspraktijk. De commissie oordeelt dat de lectoraten een belangrijke rol vervullen voor de ruimtelijke disciplines en de beroepsgroepen, en thema's onderzoekt die op dit moment zeer urgent zijn. Zij

dragen daarmee wezenlijk bij aan de formulering van een beroepsagenda voor de toekomst. De commissie is verder positief over de doorwerking van het onderzoek in het onderwijs. Zij waardeert het feit dat lectoren bij de aanstelling hun doelstellingen voor hun betrokkenheid bij het onderwijs concreet verwoorden. Wel stel de commissie vast dat de zichtbaarheid van de lectoraten niet bij alle studenten even groot is, omdat onderzoeksgerelateerde onderdelen (masterclasses, lezingen, workshops, studio's en opdrachten) binnen het onderwijs niet altijd expliciet gekoppeld worden aan de onderzoeksprojecten van de lectoraten. Volgens de commissie is er op dit vlak meer winst te behalen. Zij vindt het een goede zaak dat de masteropleiding op dit moment bezig is met het herontwikkelen van de onderzoekslijn in het curriculum en adviseert de academie om de plaats van de lectoren daarin duidelijk te markeren en, meer in het algemeen, nog beter na te denken over de positionering van de lectoraten in het onderwijs aan de academie. Met name de betrokkenheid van de reguliere docenten bij de onderzoeksprojecten kan verder worden vormgegeven en ondersteund. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, beoordeelt de commissie deze standaard als **goed**.

5. Kwaliteitszorg

Standaard 5: De onderzoekseenheid voert regelmatig en systematisch evaluatie uit van de onderzoeksprocessen en resultaten. Aan de uitkomsten daarvan verbindt de onderzoekseenheid waar nodig verbeteringen.

De commissie oordeelt op grond van de gesprekken en de onderliggende documentatie dat de onderzoekseenheid dat aan deze standaard **voldoet**. De commissie stelt vast dat de onderzoekseenheid op zorgvuldige en systematische wijze haar onderzoeksprocessen en resultaten evalueert. De kwaliteit van het lectoraat als geheel wordt gemonitord middels structurele PDCA- en voortgangsgesprekken gedurende het lopende jaar met het management. Om de kwaliteitszorg verder te stroomlijnen en ruimte te maken voor meer peer-review evaluatiemomenten, raadt de commissie aan om PDCA-cycli van de lectoraten gelijk te laten lopen en, voor zover mogelijk, gezamenlijke kwaliteitscriteria te formuleren voor de doelstellingen en eindproducten van de afzonderlijke onderzoeksprojecten.

Bevindingen

De onderzoeksgroep ziet op verschillende manieren toe op de kwaliteit van haar onderzoek, aansluitend bij het kwaliteitszorgbeleid voor onderzoek van de AHK en vastgelegd in de *Handreiking kwaliteitszorg onderzoek AHK*. De lectoraten worden elk in afzonderlijke cycli één keer per jaar geëvalueerd middels individuele gesprekken met elk van de drie lectoren. In 2018 zijn PCDA-gesprekken aan de hand van de vijf standaarden van het Brancheprotocol Kwaliteitszorg Onderzoek ingevoerd. In mei en juni van dat jaar hebben, bij wijze van 'nulmeting', eenmalige startgesprekken plaatsgevonden met elk van de drie lectoren. Sindsdien vinden de PCDA-gesprekken jaarlijks eind februari/begin maart plaats, aan de hand van de vijf standaarden. Hierbij zijn de lector, andere betrokken onderzoekers, de directeur en de kwaliteitszorgmedewerker aanwezig. Deze gesprekken dienen ook als input voor de voorjaarsrapportage van de directie aan het CvB.

Daarnaast vindt voor elk lectoraat elke twee maanden middels een voortgangsgesprek afstemming plaats tussen de staf van de Academie en het lectoraat, in aanwezigheid van de directeur, faculteitsmanager, lector en eventueel de onderwijsmanager. Daarbij komen onder andere budget, planning en voortgang aan de orde.

Omdat het Lectoraat *Future Urban Regions II* formeel onder het LOBO (Landelijk Overleg Bouwkunst Opleidingen) valt, en bekostigd wordt door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, moet voor dit lectoraat bovendien verantwoording worden afgelegd bij het ministerie. Het FUR-lectorat wordt eens per jaar geëvalueerd door het Ministerie; de financiering van het volgende jaar komt pas vrij als het voorgaande jaar positief is beoordeeld. Daarnaast vindt halverwege de lectoraatsperiode een midtermgesprek plaats met lector, directeur en vertegenwoordigers van het ministerie. Verder vindt binnen de Academie van Bouwkunst Amsterdam elke twee maanden middels een voortgangsgesprek afstemming plaats tussen de staf van de Academie en het FUR-lectorat, in aanwezigheid van de directeur, secretaris en lector. Daarbij komen onder andere budget, planning en voortgang aan de orde. Het lectoraat Landschapsarchitectuur consulteert jaarlijks zijn adviescommissie waar wetenschappers van de TUDelft en vertegenwoordigers van Ministerie van Economische Zaken en Klimaat onder meer deel van uit maken. De adviescommissie reflecteert op het tot dan toe uitgevoerde onderzoek en geeft zowel praktisch als strategisch advies. Ook het nieuwe architectuur lectoraat is voornemens gebruik te maken van een adviescommissie.

Het driejaarlijkse AHK-brede lectorenoverleg met het CvB en de beleidsmedewerker onderzoek van de afdeling Kwaliteit, Communicatie en Beleid (KCB) is gericht op uitwisseling tussen de lectoren van verschillende academies en faculteiten en fungeert ook als een moment van evaluatie, reflectie en strategische visievorming. Namens de Academie van Bouwkunst zijn hierbij, naast de lectoren, ook de directeur en de beleidsmedewerker onderzoek aanwezig. Daarnaast is er recent een stuurgroep onderzoek op AHK-niveau in het leven geroepen waar de lectoren/de academie aan deel zal nemen.

Overwegingen

De commissie is van oordeel dat de onderzoeks-eenheid op structurele en zorgvuldige wijze toeziet op de kwaliteit van onderzoek. De lectoraten hebben elk een eigen evaluatiecyclus met jaarlijkse evaluatiemomenten, tweemaandelijks voortgangsgesprekken en midterm reviews (in

het geval van FUR II). Ook het AHK-brede lectorenoverleg en de adviescommissies van de lectoraten architectuur en landschapsarchitectuur dragen bij aan een verdere borging van de relevantie en kwaliteit van de onderzoeksprojecten. De visitatiecommissie is positief over de integere manier waarop de kwaliteit van onderzoek gemonitord wordt en heeft waardering voor de kritische en reflectieve houding van de lectoren en betrokken onderzoekers. Om de evaluatieprocessen verder te stroomlijnen en de opbrengsten van deze exercities te vergroten, zou de commissie de onderzoeksgroep willen aanmoedigen om de PDCA-cycli van de lectoren meer op elkaar af te stemmen om zo gelegenheid te creëren voor interne peer-review, gezamenlijke reflectie op kwaliteitscriteria en gezamenlijke visievorming, onder meer over de onderliggende principes en criteria voor ontwerpend onderzoek binnen de academie. Deze overwegingen in ogenschouw nemend, stelt de commissie vast dat de onderzoeks-eenheid **voldoet** aan deze standaard.

Bijlagen

Bijlage 1 Visitatiecommissie

Naam panellid	Korte functiebeschrijving van de panelleden (1-3 zinnen)
R. van Aalst	Raoul van Aalst is programmamanager bij TenneT en zit met regelmaat visitaties voor
P. Brouwer	Dr. Petra Brouwer is architectuurhistoricus aan de Universiteit van Amsterdam, gespecialiseerd in de moderne architectuur- en stedenbouwgeschiedenis. Ze is hoofdredacteur van het wetenschappelijke open access tijdschrift <i>Architectural Histories</i> en een ervaren bestuurslid van architectuur- en onderwijsinstellingen en adviescommissies.
E. Luiten	Prof. ir. Eric Luiten is landschapsarchitect, voorheen Rijksadviseur voor Landschap en Water en thans Spoorbouwmeester; hij heeft werk- en advieservaring overwegend in het hoger onderwijs en de publieke sector.

De commissie werd bijgestaan door dr. J.M. Batteau, secretaris.

Alle commissieleden hebben een verklaring van onafhankelijkheid en onpartijdigheid ondertekend.

Bijlage 2 Programma visitatie

Onderzoeksvisitatie Academie van Bouwkunst Amsterdam, 21 november 2019
Programma Panelleden

9:30-10:00	Inloop panelleden	Bestuurskamer
10:00-11:15	Voorbespreking	Balkenzaal Rechts
Aanwezig:	Panel Joanneke Oudekerk (gebouwen), Jeroen van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur)	
11:15-11:45	Blok 1	Balkenzaal Links
11:45-13:00	Presentaties onderzoek	Balkenzaal Links
Aanwezig:	Gesprek Programmering en Organisatie Panelleden, Lectoren, Onderzoekers, Directeur Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur)	
13:00-13:45	Lunch panelleden	Balkenzaal Rechts
13:45-14:00	Bezoek aan bibliotheek	Bibliotheek
14:00-15:30	Blok 2	Balkenzaal Links
Aanwezig:	Gesprek Onderwijs en Impact Panelleden, opleidingshoofden, onderwijsmanager, docenten, beleidsmedewerker Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur), Theo van der Vlist (interieur)	
15:30-16:45	Nabespreking panelleden	Balkenzaal Rechts
16:45-17:00	Plenaire terugkoppeling	Balkenzaal Links
17:00-18:00	Borrel	Hal

Bijlage 3 Bestudeerde documenten

- Zelfevaluatie
- Onderzoeksvoorstellen/projectplannen lectoraten
- Publicaties en producten lectoraten architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur
- Overzicht activiteiten Artist in Residence
- Leden kenniskringen en adviescommissies lectoraten
- Overzicht activiteiten lectoraten in het onderwijs: lezingen, projecten, papers en afstudeerprojecten studenten
- Documentatie kwaliteitszorg onderzoek AvB: PDCA-gesprekken, voortgangsgesprekken, jaarverslagen en voorjaarsrapportages.
- Algemene beleidsdocumentatie AHK, waaronder Instellingsplan 2013-2018 en Strategisch plan 2018-2023.
- Formats managementrapportages AHK